

MIEJSCA PAMIĘCI

Bydgoszcz

Skwer Inwalidów Wojennych

skwer
Inwalidów Wojennych

Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej

W 2019 r. Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej (ZIWRP) obchodził 100. rocznicę utworzenia, co czyni go nie tylko najstarszą organizacją kombatancką w Polsce, ale także jedną z pięciu na świecie. Ma zasięg ogólnokrajowy i zrzesza zarówno inwalidów wojennych, jak i wojskowych. W Związku partycypują członkowie rodzin poległych lub zmiażdżonych żołnierzy oraz inwalidzi poobozowi i represjonowani przez systemy totalitarne. Dewiza organizacji brzmi „Bóg, Honor, Ojczyzna”. W przeszłości ZIWRP wchodził w skład Międzynarodowej Konferencji Stowarzyszeń Inwalidów i Byłych Kombatanów, a obecnie Światowej Federacji Weteranów.

I wojna światowa zapisała się w historii jako konflikt totalny. Państwa podejmujące walkę były zdolne do przemysłowej produkcji coraz bardziej innowacyjnej i różnorodnej broni, lecz nie dysponowały środkami, które zabezpieczyłyby byt wracającego z frontu żołnierza oraz jego rodziny. Mimo że opieka nad inwalidami wojennymi ma znacznie dłuższy rodowód, to właśnie w wyniku opisywanych doświadczeń poszkodowani zaczęli się zrzeszać. W tym okresie na ziemiach polskich pod wszystkimi trzema zaborami powstało wiele lokalnych, niezależnych od siebie organizacji. Po odzyskaniu niepodległości, w dniach 12–17 kwietnia 1919 r. w Warszawie odbył się I Ogólnokrajowy Zjazd Inwalidów Polskich, na którym powołano jeden wspólny Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej.

W lutym 1919 r. z inicjatywy Juliana Szyperskiego utworzono bydgoskie koło Związku Inwalidów Wojennych. Szyperski był głęboko oddany sprawie organizacji i cieszył się uznaniem w środowisku. Z biegiem czasu upowszechniały się osiągnięcia zrzeszenia oraz rosło poparcie dla jego aktywności wśród władz miejskich i wojskowych. Na pięciolatecie ZIWRP ufundowano pierwszy sztandar, którego wzór zmieniono w 1929 r. W 1937 r. ZIWRP wraz ze Związkiem Ociemniałych Żołnierzy podjął się budowy siedziby przy ul. Markwarta. Zakończono ją w połowie 1939 r., a uroczyste otwarcie wyznaczono na 3 września 1939 r.

Po napaści Niemiec na Polskę okupant rozwiązał struktury ZIWRP. Część członków zaangażowała się w konspirację, wielu straciło życie. Prace zrzeszenia wznowiono w 1944 r. Reaktywacji Związku w Bydgoszczy podjął się Julian Szyperski, inaugurując jego działalność już w lutym 1945 r. Władze komunistyczne zlikwidowały organizację w 1950 r., została odtworzona dopiero po 6 latach.

Imieniem Związku Inwalidów Wojennych RP nazwano skwer vis à vis Muzeum Wojsk Lądowych. W tym miejscu w 100. rocznicę jego powołania dokonano uroczystego odsłonięcia obelisku upamiętniającego żołnierzy inwalidów z wojen 1914–1918, 1919–1921, 1939–1945 oraz członków polskiego podziemia niepodległościowego. Tablice pamiątkowe znajdują się na budynku przy ul. Markwarta – siedzibie Zarządu Okręgowego ZIWRP, na ścianie Muzeum Wojsk Lądowych oraz w Kościele Garnizonowym pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Pokoju w Bydgoszczy.

Opracowanie

Eugeniusz Michał Andrzejewski, Wiceprezes ZO ZIWRP

Regina Dąbkowska, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku

Urząd Marszałkowski
Województwa
Kujawsko-Pomorskiego
w Toruniu

zdjęcia: Jan Nitecki

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)